

jsou doplňovány na základě literatury. Texty známé pouze z literatury jsou zpracovány na základě vyhodnocení všech verzí, parafrází a kulturněhistorických okolností. Všechny nápisy jsou přepsány s rozvedením zkratk za použití základních epigrafických pravidel.⁴⁷ Samotný proces zpracování textů není ovlivněn kvalitou zdrojů, k vyhodnocení jsou totiž určeny dva zvláštní přepínače nabízející k výběru několik možností pro určení kvality přepisu a formálního systému. Doplňující funkci má pole *Překlad* a zvláštní přepínač pak oznamuje přítomnost verzí v nápisu. Poslední pole pro záznam nápisu je *Text*, ve kterém budou nápisy upraveny pro plánované počítačové zpracování. Jedná se o přepis textu s rozvedením zkratk bez přihlížení ke grafickým formám nápisu. Používají se pouze písmena, číslice, popřípadě interpunkční znaménka. Podle epigrafických pravidel se vyznačí pouze chybějící mezera v textu. Za pomoci fiktivního příkladu si lze vzájemné vazby polí představit takto:

PARATEXT: {PAR1} Lētha Pānē 1524 zřídil biskup Stanislav památku Arnoštu Kuželovi, jak svědčí kámen v ambitu.

VERZE: {A1} Anno Mo...xxiii Stanislaus Epus Olom. Arnesti Kuzel cognom dignitate equitis aurati titulo de Zerawicz extremo officio, nempe hoc lapide memoriam prorogavit.

ZDROJ: {PAR1} Nowak 1888, s. 22; {A1} Zemek 1948, s. 17;

TRANSLITERACE: {A} [—] / Stanislaus Epus Olom [—] / Aurati titulo de Zerauicz / Extremo [—]

REKONSTRUKCE: {A} [Anno Mo . Do . xxiii] / Stanislaus Ep(iscop)us Olom(ucensis) [Arnesti Kuzel cognom(m)i(n)e dignitate Equitis] / Aurati titulo de Zerauicz / Extremo [officio . nempe hoc lapide . memoriam prorogavit.]

TEXT: {A} Anno Mo . Do . xxiii Stanislaus Episcopus Olomucensis Arnesti Kuzel cognomine dignitate Equitis Aurati titulo de Zerauicz Extremo officio, nempe hoc lapide, memoriam prorogavit.

PŘEKLAD: {A} Roku 1524 Stanislav biskup olomoucký památku Arnošta příjmením Kužela, hodností rytíře, titulem ze Žeravic, aby mu prokázal poslední úsluhu, tímto kamenem zvěčnil. {Zemek 1948, s. 18, pozn. 17}

Doplňující informace k nápisu

Další pole identifikují funkci, jazyk, číslovky v datových formulích nebo druh písma. Dvě pole jsou určena pro osobní jména zmiňovaná v textu. V prvním z nich je jméno převedeno do základního tvaru v jazyce textu nápisu a ve druhém do standardizované podoby. Kromě toho je samostatné pole určeno pro poznámky vztahující se k nápisu a jeho nositeli a řada dalších je určena pro administraci databáze. Součástí práce na databázi je vytváření pravidel a seznamů automaticky vkládaných hodnot, které určují formu zápisu v data-

bázi. Neustále je rozšiřován seznam zdrojů, které jsou v databázi citovány zkráceně.

Součástí práce s nápisem je jeho lokalizace. Databáze je geograficky zaměřena především na území historických Čech a Moravy, nicméně zachycuje také památky vztahující se k těmto oblastem teoreticky kdekoli. Několik polí identifikuje lokalitu výskytu jednak názvem a jeho historickými podobami, a potom v rámci státní správy (katastrální území, obec, okres, stát). Doplňujícím údajem je pole *Historická země*. Další upřesnění nabízejí pole pro popis objektu nebo pro bližší lokalizaci nositele nápisu v areálu objektu a konečně pole popisující umístění nápisu na jeho nositeli. Změny těchto skutečností v prostoru a čase je možné zachytit v poli pro záznam o původní lokalizaci.

Popisem nositele se nápis pomocí dvou polí řadí do některé z větších množin vykazujících určité funkční nebo formální shody, což je upřesněno uvedením bližších formálních nebo kulturněhistorických údajů (nositel, bližší určení nositele). Kromě již zmíněného popisu umístění na nositeli jsou jiná pole určena pro materiálové složení nositele a pro techniku výroby nápisu. Další pole je vyhrazeno pro datování nápisů na nositeli, které vychází přímo z textu, nebo je známo z jiného zdroje.

Důležitou součástí záznamu je možnost zařazení přepisu nápisu do jedné ze čtyř kvalitativních kategorií, což umožňuje s ohledem na počítačové zpracování klást na konkrétní záznamy různou váhu v závislosti na relevanci požadované informace.

Úplná struktura databáze je zřejmá z přiložené dokumentace.

Perspektivy dalšího rozvoje databáze

Na extenzivní kvantitativní nárůst databáze bude navazovat fáze doplnění a zpřesnění stávajících záznamů s větším podílem exploatace nápisů z autopsie než doposud. Dalším těžištěm pak bude intenzivní doplňování obrazové dokumentace zachycených nápisů. V současné době řešíme rovněž otázku přesné a rámcové souřadnicové lokace zachycených artefaktů – v závislosti na kvalitě výchozích informací ze zpracovávaných zdrojů a možnosti souběžného vyhledávání. To je podmínkou nejen pro automatizované vytváření digitálních map, nýbrž i jednou z možností propojení s dalšími databázovými systémy. Pro mezioborový výzkum se uvažuje také o vytvoření hesláře, který by umožnil přesnější identifikaci kulturněhistorických souvislostí, vyplývajících z textu často jen nepřímou.

DV

Jiří ROHÁČEK; David VRÁNA

■ Poznámky

47 Ibidem.

Mezinárodní konference Centre for Digital Heritage 2018 v Lundu

Centre for Digital Heritage¹ bylo založeno v roce 2012 na Univerzitě v Yorku jako prostor pro spolupráci mezi výzkumníky v oblasti data managementu, informačních technologií a analýzy a prezentace digitálního kulturního dědictví. Od roku 2013 se v rámci centra rozvinula spolupráce mezi univerzitami v Aarhusu (Dánsko), Leidenu (Nizozemsko), Uppsale (Švédsko) a Lundu (Švédsko). Centrum pořádá každý rok setkání, které se letos uskutečnilo právě na půdě univerzity v Lundu.

Setkání v Lundu bylo zaměřeno především na oblast archeologických památek a využití 3D modelování pro archeologický výzkum. Příspěvky se zabývaly i obecně platnými otázkami ukládání, zpřístupňování a dalšího využití získané digitální dokumentace. Zajímavé byly například ukázky vizualizace zaniklého hradu v Sheffieldu, zhotovené v rámci záměru regenerace plochy po zbořeném obchodním centru. Obdobným příkladem je projekt Varšavské univerzity zaměřený na virtuální rekonstrukci částečně zaniklé mazurské vesnice. Virtuální realita zde slouží kromě výzkumných účelů i pro uvědomění veřejnosti o minulosti místa a jeho skrytých hodnotách. V případě prezentace prof. Patricie Lulof z univerzity v Amsterdamu šlo dokonce o znovuvybudování zaniklého etruského obydlí na základě jeho 3D modelu, a to pro účely rekreace. Z příspěvků a následné diskuse je zřejmé, že v archeologii i ochraně památek bude stále více využívána kombinace metod, jako jsou 3D modelování, BIM, satelitní snímkování, Lidar a snímkování pomocí dronů. Využití těchto pokročilých technologií zároveň přináší otázky, jakým způsobem tyto výstupy uchovávat, aby byly využitelné i v budoucnu, a jakým způsobem je sdílet s odbornou či laickou veřejností. V této souvislosti byla diskutována také otázka licencí a autorských práv u dokumentů zveřejňovaných on-line při zachování ochrany soukromí či majetku vlastníků památek.

Velmi živou diskusi vzbudil systém spolupráce s amatérskými hledači archeologických nálezů, kteří využívají detektory kovů, praktikovaný v Nizozemsku. Spektrum názorů se pohybovalo od hodnocení této činnosti jako v podstatě kriminální až po její přijetí jako reality a snahy zachránit alespoň část nálezů. Posledně jmenovaný přístup v Nizozemsku vyústil v legalizaci této činnosti a vymezení podmínek pro její provozování. Nejenže zde vznikla databáze takto získaných nálezů, ale byla vytvořena i síť odborníků, kteří s hledači kovů (tzv. detektoráři) spolupracují a přímo

■ Poznámky

1 Centrum pro digitální kulturní dědictví, internetové stránky centra: <https://www.york.ac.uk/digital-heritage/>, vyhledáno 9. 7. 2018.

1

2

Obr. 1. Budova univerzity v Lundu (LUX) s novou přístavbou z r. 2014, kde se konala konference. Foto: Irena Blažková, 2018.

Obr. 2. Příklad kvalitní moderní architektury v areálu nemocnice v Lundu, oční klinika. Foto: Irena Blažková, 2018.

je školí, s cílem zamezit ztrátě informací při neodborném zacházení s nálezy.

Bohatý dvoudenní program konference doplnilo další den pracovní setkání neziskového společenství CARARE, které vzešlo ze stejnojmenného projektu a dalších projektů Evropské komise zaměřených na rozvoj evropského portálu pro kulturní dědictví *Europeana*. Národní památkový ústav se účastnil dvou z těchto projektů (CARARE a LoCloud). Ústav se i po jejich skončení podílí na aktivitách směřujících ke sdílení informací o digitálních dokumentech v pamětových institucích – ministerstvo kultury připravuje vybudování národního portálu *Czechiana* jako národního agregátora pro portál *Europeana*.

Workshop CARARE přinesl kromě případových studií jednotlivých příspěvatelů portálu *Europeana* i informace o aktuální práci společenství, zejména o vývoji nového datového schématu, které umožní snadnější mapování metadat a také následné obohacování již poskytnutých dat. Zajímavým případem dalšího využití dat v portálu *Europeana* je databáze *Art Nouveau* z oblasti Podunají,² kde však zatím data z České republiky chybí.

Za zmínku stojí i samotné město Lund s dobře udržovaným historickým jádrem, jehož velkou část zabírá univerzitní kampus. Centru dominuje velkolepá románská katedrála. V její blízkosti se nachází i skanzen, založený již koncem 19. století, který představuje vývoj místního bydlení, včetně mobiliáře a dalšího vybavení, od prehistorie až do počátku 20. století. Velmi zajímavé jsou i některé příklady moderní architektury.

Irena BLAŽKOVÁ

■ Poznámky

2 Art Nouveau Danube digital repository, dostupné z: <http://and.civitat.com>, vyhledáno 9. 7. 2018.

Odboje 1941/1. Obnova památky moderní architektury

STRAKOŠ, Martin (ed.). *Odboje 1941/1. Obnova památky moderní architektury*. Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ostravě. Ostrava 2016. ISBN 978-80-85034-93-6. 254 s.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ostravě, vydal v roce 2016 luxusní publikaci (254 stran, formát 220 × 280 mm) o novém sídle Národního památkového ústavu v Ostravě, pro které byla využita rehabilitovaná budova bývalého Okresního sociálně-zdravotního ústavu v Moravské Ostravě. V zásadě jde o kolektivní monografii, vycházející ze semináře *Nové ve starém* (Ostrava, březen 2016), který se zabýval historií budovy, jejími pozdějšími pohnutými osudy a v neposlední řadě také její komplikovanou rekonstrukcí.

Před editorem knihy – a současně autorem větších částí textu – ostravským historikem umění a památkářem Martinem Strakošem stál problém, kterak skloubit různé problematiky, respektive odlišné úhly pohledu na budovu, ve které se snoubí jak tematika architektury zdravotnických zařízení v bývalém Československu a otázky rekonstrukce památek moderní architektury, tak také široká oblast bouřlivých moderních dějin Ostravska, respektive dějin českých zemí obecně. Nejprve tedy shrňme základní fakta o problematice, o níž kniha pojednává.

Historie výstavby budovy

Zdravotnická infrastruktura se začala budovat v Moravské Ostravě relativně pozdě, až na sklonku

19. století, v návaznosti na překotnou industrializaci a následnou urbanizaci města.

Po roce 1885 představitelé města zřídili epidemickou nemocnici v městské části Fifejdy, která se tehdy nacházela mimo souvislou městskou zástavbu, a měla tak nemalé výhody, spočívající v možnosti dalšího případného rozšiřování areálu a také z epidemiologického hlediska v zamezení šíření případné nákazy. Na Ostravě-Fifejdách tak vznikl areál současné městské nemocnice, pozměňovaný nejrůznějšími přestavbami a dostavbami, které kulminovaly ve 30. letech minulého století. Stylově pak jde o konglomerát nejrůznějších slohových proudů, od historizujících budov k modernisticky pojatým pavilonům.

Myšlenka propojení zdravotní a sociální péče vedla příslušné instituce ke snaze vybudovat objekt, kde by našly útočiště příslušné spolky, z nichž nejdůležitější byly Československý červený kříž a Masarykova liga proti tuberkulóze.

Po zvolení stavební parcely poblíž Městské nemocnice na Fifejdách, výhodné mimo jiné z hlediska napojení na blízký dopravní uzel u náměstí Republiky, vypsala Okresní správa zdravotní a sociální péče v roce 1931 architektonickou soutěž, v níž se mezi třiceti návrhy prosadil na druhé místo architekt Karel Rošík s tím, že první cena nebyla porotou udělena. Tomuto architektovi komise „přidělila“ ještě Jaroslava Stockara-Bernkopfa, který měl zpracovat návrhy interiérů a podle hypotézy autorů publikace (s. 171) také jistým způsobem „dohlížet“ na hlavního architekta. Stavbu pak v udivujícím tempu (zadání srpen – hrubá stavba prosinec 1932) realizovala firma Karla Gajovského z Moravské Ostravy.

Budovu architekti vyprojektovali v racionálním duchu přísné geometrie pravých úhlů a plochých střeš. Ačkoliv působí z hlavního pohledu symetricky, půdorys projektanti uspořádali na tvaru písmene L s tím, že jednopatrový boční blok se obrací směrem k městské nemocnici. V dispozičním řešení dali projektanti před-